

ΧΕΛΜΕΡ : Σάν τί ;

ΝΟΡΑ : Είμαστε όχτώ χρόνια παντρεμένοι. Δέ σου κάνει έντύπωση, πώς έμείς οί δυό — σάν άντρώγυνο—γιά πρώτη φορά άπόψε κουβεντιάζουμε σοβαρά ;

ΧΕΛΜΕΡ : Σοβαρά ; — Πώς δηλαδή ;

ΝΟΡΑ : Όχτώ χρόνια—καί περισσότερο—άπό την πρώτη μέρα της γνωριμιάς μας δέν είπαμε ποτέ μας μιá σοβαρή κουβέντα γιά πράματα σοβαρά.

ΧΕΛΜΕΡ : Μήπως ήθελες νά σ' άνακατεύω κάθε ώρα και στιγμή σέ άναποδιές που δέ μπορουσες άκόμα νά μοιραστείς μαζί μου τή στενοχώρια τους ;

ΝΟΡΑ : Δέ σου μιλω γιά άναποδιές. Σου λέω μόνο πώς δέν καθίσαμε ποτέ ό ένας κοντά στον άλλο γιά νά σκεφθούμε σοβαρά γιά κάτι.

ΧΕΛΜΕΡ : Μ' άγαπητή μου Νόρα, αυτές δέν είτανε δουλειές γιά σένα. \rightarrow ΥΠΟΤΙΜΗΣΗ

ΝΟΡΑ : Νά που φτιάσαμε στην ούσια. Δέ με κατάλαβες ποτέ.—Μου κάνατε μεγάλο κακό, Τόρβαλτ. \rightarrow Πρώτα ό μπαμπάς κ' ύστερα έσύ.

ΧΕΛΜΕΡ : Τί ; Έμείς οί δυό—; Έμείς που σ' άγαπήσαμε πάνω άπ' όλα στον κόσμο ;

ΝΟΡΑ (κουνά τó κεφάλι της) : Ποτέ σας δέ μ' άγαπήσατε. Σας έκανε μόνο γούστο νά ξετρελαίνεστε μαζί μου.

ΧΕΛΜΕΡ : Μά, Νόρα, τί λόγια είναι αυτά που λές !

ΝΟΡΑ : Ναι, έτσι είναι, Τόρβαλτ. Όταν είμουνα στο σπίτι του μπαμπά, μούλεγε τις άπόψεις του γιά όλα τά ζητήματα κ' έτσι οί ιδέες του έγιναν και δικές μου. Αν είχα καμιά φορά διαφορετική γνώμη, άναγκαζόμουνα νά κρύβουμαι, γιατί αυτό τότε δυσάρεστούσε. Μ' έλεγε κουκλόπαιδό του κ' έπαιζε μαζί μου καθώς έγω με τίς κουκλες μου. Ύστερα ήρθα στο δικό σου σπίτι—

ΧΕΛΜΕΡ : Τί έκφραση είναι αυτή που μεταχειρίζεσαι γιά τó γάμο μας ; !

ΝΟΡΑ (άτάραχη) : Θέλω νά πώ πώς άπ' τά χέρια του μπαμπά ήρθα στα δικά σου χέρια. Τά κανόνισες όλα σύμφωνα με τó δικό σου γούστο, κ' έτσι τó γούστο σου έγινε και δικό μου. Όμως τάκανα όλα έτσι γιά χάρη σου, δέν ξέρω κ' έγω τώρα πιά—ίσως κι άπό δικού μου ή και τά δυό : πότε τó ένα και πότε τó άλλο. Σάν κοιτάζω ώρα πίσω, σά νά μου φαίνεται πώς έζησα έδω μέσα σά ζητιάνος,—άπ' τó χέρι και στο στόμα. Έβγαζα τó ψωμί μου κάνοντάς σου τó σαλιμπάγκο, Τόρβαλτ. Όμως έσύ τ'όθελες αυτό. Έσύ κι ό μπαμπάς μου κάνατε μεγάλο κακό. Έσείς φταίτε που δέν έγινα άνθρωπος της προκοπής.

ΧΕΛΜΕΡ : Είναι γελοίο κι άχάριστο, Νόρα. Δέν είσουν εύτυχισμένη έδω πέρα ;

ΝΟΡΑ : Όχι. Δέν είμουν ποτέ. Τó νόμισα, όμως δέν είμουν.

ΧΕΛΜΕΡ : Δέν είσουν—εύτυχισμένη ;

ΝΟΡΑ : Όχι,—εύθυμη μονάχα είμουν. Και σ' είσουν πάντα τόσο καλός μαζί μου. Είμουν έδω πέρα ή κουκλογυναίκα σου, καθώς είμουνα γιά τόν μπαμπά τó κουκλόπαιδό του. Και τά παιδιά μας πάλι είταν οί δικές μου κουκλες. Μούκανε τόσο γούστο όταν έπαιζες μαζί μου, όσο γούστο έκανε και στα παιδιά σάν έπαιζα έγω μαζί τους. Αύτó είταν ό γάμος μας, Τόρβαλτ.

ΧΕΛΜΕΡ : Κάποια άλήθεια ύπάρχει στα λόγια σου — μόνο που τά παραφουσκώνεις και τά παραλές. Μ' άπό δώ και μπρός θ' αλλάξουν τά πράματα. Οί μέρες τών παιχνιδιών περάσανε πιά τώρα ήρθε ή ώρα της άγωγής.

ΝΟΡΑ : Γιά τίνος την άγωγή μιλάς ; Γιά τή δική μου ή γιά τών παιδιών ;

ΧΕΛΜΕΡ : Και γιά τή δική σου και γιά τών παιδιών, άγαπημένη μου Νόρα !

ΝΟΡΑ : Όχι, Τόρβαλτ, δέν είσαι ό άντρας που μπορεί νά με πλάσει στα χέρια του σωστή γυναίκα.

ΧΕΛΜΕΡ : Καί μου τὸ λές ἔτσι αὐτό ;

ΝΟΡΑ : Κ' ἐγὼ—εἶμαι τάχα ὄριμη γιὰ τὴν ἀνατροφή τῶν παιδιῶν ;

ΧΕΛΜΕΡ : Νόρα !

ΝΟΡΑ : Πρωτῆτερα δὲν τόπες—πὼς δὲ θὰ τολμοῦσες νὰ μου ἐμπιστευθεῖς αὐτὸ τὸ ἔργο ;

ΧΕΛΜΕΡ : Τῶπα πάνω στό θυμό μου. Μὴ δίνεις τόση σημασία σ' αὐτό !

ΝΟΡΑ : Δίνω καί παραδίνω. Εἶχες δίκιο. Δὲν εἶμαι ἀκόμα ὄριμη γι' αὐτὸ τὸ χρέος. Ἐνα ἄλλο χρέος πρέπει νὰ ξεπληρώσω πρωτῆτερα. Πρέπει νὰ κοιτάξω νὰ διαπλάσω τὸν ἑαυτό μου. Καί δὲν εἶσαι σὺ ὁ ἄνθρωπος ποὺ μπορεῖ νὰ μὲ βοηθήσει σ' αὐτό. Μονάχη μου πρέπει νὰ τὰ καταφέρω. Καί γι' αὐτὸ φεύγω τώρα μακριά σου.

ΧΕΛΜΕΡ (πειτιέται πάνω) : Τί λές ;

ΝΟΡΑ : Πρέπει νὰ μείνω μονάχη μου ἂν θέλω νὰ γνωρίσω τὸν ἑαυτό μου καί τὸ γύρω μου κόσμο. Γι' αὐτὸ δὲ μπορῶ νὰ μείνω περισσότερο μαζί σου.

ΧΕΛΜΕΡ : Νόρα, Νόρα !

ΝΟΡΑ : Σ' ἀφήνω ἀμέσως τώρα. Γι' ἀπόψε θὰ μὲ φιλοξενήσει ἡ Χριστίνα—

ΧΕΛΜΕΡ : Δὲν εἶσαι στὰ σωστά σου ! Δὲ μπορεῖς νὰ τὸ κάνεις αὐτό. Σοῦ τὸ ἀπαγορεύω !

ΝΟΡΑ : Ἄπο δῶ καί μπρὸς δὲν ἔχει πιά κανένα νόημα νὰ μου ἀπαγορεύεις τοῦτο ἢ κείνο. Θὰ πάρω μαζί μου ὅ,τι μου ἀνήκει. Ἄπο σένα δὲ θέλω τίποτα,—οὔτε τώρα, οὔτε ἀργότερα.

ΧΕΛΜΕΡ : Τί παραφροσύνη !

ΝΟΡΑ : Αὔριο θὰ ξεκινήσω γιὰ τὸ σπίτι—δηλαδή γιὰ τὸ παλιό μου σπιτικό. Ἐκεῖ θὰ μου εἶναι πιὸ εὐκολο ν' ἀρχίσω κάτι.

ΧΕΛΜΕΡ : ὦ, τί τυφλὸ κι ἀνήξερο πλάσμα ποὺ εἶσαι !

ΝΟΡΑ : Θὰ κοιτάξω ν' ἀποχτήσω πείρα, Τόρβαλτ.

ΧΕΛΜΕΡ : Νὰ παρατᾶς τὸ σπίτι σου, τὸν ἄντρα

σου καί τὰ παιδιά σου ! Γιὰ σκέψου : τί θὰ πεῖ ὁ κόσμος !

ΝΟΡΑ : Αὐτὸ δὲν τὸ λογαριάζω καθόλου. Ξέρω μονάχα πὼς ὅ,τι κάνω μου εἶναι ἀπαραίτητο.

ΧΕΛΜΕΡ : Μ' αὐτὸ εἶναι ἔξω φρενῶν ! Ἔτσι παραιτεῖσαι ἀπὸ τὸ ἱερώτερο καθῆκον σου ;

ΝΟΡΑ : Καί ποιὰ εἶναι κατὰ τὴ γνώμη σου τὰ ἱερώτερα καθήκοντά μου ;

ΧΕΛΜΕΡ : Θὰ σοῦ τὰ πῶ ἀμέσως ! Εἶναι τὰ καθήκοντα ποὺ ἔχεις ἀπέναντι στὸν ἄντρα σου καί στὰ παιδιά σου.

ΝΟΡΑ : Ἐχω κ' ἕνα ἄλλο καθῆκον ποὺ εἶναι ἐξέσου ἱερό.

ΧΕΛΜΕΡ : Καί ποιὸ εἶναι ; Ποιὸ μπορεῖ νὰ εἶναι αὐτὸ τὸ καθῆκον ;

ΝΟΡΑ : Τὸ καθῆκον ἀπέναντι στὸν ἑαυτό μου.

ΧΕΛΜΕΡ : Πρὶν ἀπ' ὅλα εἶσαι σύζυγος καί μητέρα.

ΝΟΡΑ : Αὐτὸ δὲν τὸ πιστεύω πιά. Πιστεύω πὼς πρὶν ἀπὸ ὅλα εἶμαι ἄνθρωπος, ἄνθρωπος καθὼς καί σὺ—ἢ καλῆτερα θὰ προσπαθῆσω νὰ γίνω. Ξέρω πολὺ καλά πὼς ὁ κόσμος σὲ σένα θὰ δώσει δίκιο, Τόρβαλτ, καί πὼς αὐτὸ τὸ λένε καί τὰ βιβλία. Ὅμως τί λέει ὁ κόσμος καί τί γράφουν τὰ βιβλία, αὐτὸ δὲ μπορῶ πιά νὰ τὸχω μέτρο στὴν κρίση μου. Πρέπει νὰ καθῆσω νὰ σκεφτῶ μονάχη μου καί νὰ ξεκαθαρίσω τὰ πράματα μὲς στό μυαλό μου.

ΧΕΛΜΕΡ : Ὡστε δὲν ἔχεις ξεκαθαρίσει ἀκόμα τὴ θέση σου μέσα στὴν οἰκογένειά σου ; Σ' αὐτὰ τὰ ζητήματα δὲν ἔχεις ἕναν ἀλάθευτο ὁδηγὸ ; Δὲν ἔχεις τὴ θρησκεία ;

ΝΟΡΑ : Ἄχ, Τόρβαλτ, ἀκόμα δὲν ξέρω καλά καλὰ τί εἶναι θρησκεία.

ΧΕΛΜΕΡ : Τί λόγια εἶναι αὐτὰ ποὺ λές ;

ΝΟΡΑ : Ξέρω μονάχα ὅσα μοῦλεγε ὁ πᾶστωρ Χάνσεν, ὅταν μοῦκανε κατήχηση. Μοῦ μάθαινε :

Ἐνα κουκλόσπιτο

τ ο ὕ τ ο θά πεί θρησκεία καὶ κ ε ἶ ν ο. "Όταν γλυ-
τώσω ἀπὸ τῆ σημερινῆ κατάστασή μου καὶ σιαθῶ
μόνη στὰ πόδια μου, τότε θά τὸ ἐξετάσω κ ι α ὕ τ ὀ
τὸ ζήτημα. Θά δῶ ἂν αὐτὰ πού μοῦλεγε ὁ πάστωρ
Χάνσεν εἴτανε σώστὰ, ἢ καλλήτερα ἂν εἶναι σωστὰ
γιὰ μ έ ν α.

ΧΕΛΜΕΡ : "Α, μ' αὐτὰ ἐδῶ εἶναι πρωτάκουστα στὸ
στόμα μιᾶς νέας γυναίκας! "Όταν ὅμως ἡ θρησκεία
δὲ μπορεῖ νὰ σοῦ δείξει τὸ δρόμο, τότε ἀφῆσέ με
τουλάχιστο νὰ ξυπνήσω τὴ συνείδησή σου. Γιατὶ
ἠθικὸ συναίσθημα θάχεις, βέβαια, ἔ; "Η μήπως—ἀπο-
κρίσου μου—δὲν τῶχεις αὐτ' αὐτό;

ΝΟΡΑ : "Αχ, Τόρβαλτ, δὲν εἶναι εὐκόλο νὰ σ' ἀ-
παντήσω, Τόρβαλτ, σ' αὐτό. Δὲν ξέρω τίποτα. "Εχω
χάσει ὀλότελα τὰ νερά μου. Ξέρω μονάχα πὼς σ' αὐ-
τὰ τὰ ζητήματα οἱ ἀντιλήψεις μου εἶναι διαφορετικὲς
ἀπὸ τίς δικές σου. Τώρα μόνις ἄκουσα πὼς οἱ νόμοι
εἶναι διαφορετικοὶ ἀπὸ ὅ,τι τοὺς φανταζόμουν· πὼς
εἶναι ὡστὰσο δίκαιοι, —αὐτὸ δὲ χωρεῖ στὸ μυαλό μου.
"Ὡστε μιὰ γυναίκα δὲν ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ λυπηθεῖ
τὸν ἐτοιμοθάνατο πατέρα της, οὔτε νὰ σώσει τὴ ζωὴ
τοῦ ἀνερώς της. Αὐτὸ δὲν τὸ πιστεύω.

ΧΕΛΜΕΡ : Μιλᾶς σὰν παιδί. Δὲ νιώθεις καθόλου
τὴν κοινωνία ὅπου ζεῖς.

ΝΟΡΑ : Δὲν εἶ νιώθω—σίγουρα. "Όμως τώρα θά
τὴν κοιτάξω ἀπὸ πιὸ κοντά. Πρέπει νὰ ξεδιαλύνω ποιὸς
ἔχει δίκιο, ἢ κοινωνία ἢ ἐγώ.

ΧΕΛΜΕΡ : Εἶσαι ἄρρωστη. Νόρα· ἔχεις πυρετό·
θαρρῶ πὼς ἔχασες τὰ λογικά σου.

ΝΟΡΑ : Ποτέ μου δὲν εἶδα τόσο καθαρά καὶ σί-
γουρα σὰν ἀπόψε.

ΧΕΛΜΕΡ : Μὲ καθαρὴ συνείδηση λοιπὸν καὶ σιγου-
ριά ἀφήνεις τὸν ἄντρα καὶ τὰ παιδιά σου;

ΝΟΡΑ : Ναι.

ΧΕΛΜΕΡ : Τότε μιὰ μ ο ν ά χ α ἐξήγηση μπορεῖ
νὰ δοθεῖ.

ΝΟΡΑ : Ποιά;

ΧΕΛΜΕΡ : Δὲ μ' ἀγαπᾶς πιά.

ΝΟΡΑ : Ναι, αὐτὸ εἶναι.

ΧΕΛΜΕΡ : Νόρα!—Καὶ μοῦ τὸ λές ἔτοι;

ΝΟΡΑ : Μοῦ προξενεῖ πολὺν πόνο, Τόρβαλτ, γιατί
εἴσουν πάντα καλὸς μαζί μου. Μὰ τί θέλεις νὰ γίνει!;
Δὲ σ' ἀγαπῶ πιά.

ΧΕΛΜΕΡ (ποῦ πασχίζει μὲ κόπο νὰ κρατηθεῖ) : Τὸ νιώ-
θεις κι αὐτὸ τὸ ἴδιο καθαρά καὶ σίγουρα;

ΝΟΡΑ : Τὸ ἴδιο καθαρά καὶ σίγουρα. Αὐτὸς εἶναι
ὁ λόγος πού δὲ θέλω πιά νὰ μείνω κοντὰ σου.

ΧΕΛΜΕΡ : Καὶ μπορεῖς νὰ μοῦ ἐξηγήσεις πὼς ἔχασα
τὴν ἀγάπη σου;

ΝΟΡΑ : Ναι, μπορῶ. Εἴταν ἀπόψε, τὴν ὥρα πού
δὲν ἔγινε τὸ θαῦμα· τότε εἶδα πὼς δὲν εἴσουν ὁ ἄν-
τρας πού νόμιζα.

ΧΕΛΜΕΡ : Μίλα πιὸ καθαρά· δὲ σὲ καταλαβαίνω.

ΝΟΡΑ : "Όχτώ χρόνια περίμενα καρτερικά· γιατί,
Θέ μου, τῶξερα πὼς θαύματα δὲ γίνονται κάθε μέρα.
"Υστερα ξέσπασε πάνω μου τὸ κακὸ κι ἀμέσως τότε
γεννήθηκε μέσα μου ἡ ἀκλόνητη πεποίθηση : τὴν
θά γίνε τὸ θαῦμα. "Όσον καιρὸ εἴταν ἐκεῖ ἐξω τὸ
γράμμα τοῦ Κρόγκσταδ, — οὔτε στιγμή μοῦ πέρασε
ἀπ' τὸ νου πὼς θά μπορούσες ποτέ νὰ ὑποταχθεῖς
στὸς ὄρους τοῦ ἀνθρώπου αὐτοῦ. Εἶχα βαθιά μου
τὴν πεποίθηση πὼς θά τοῦ ἀπαντοῦσες : Πήγαινε καὶ
διἀλάλησέ το σ' ὄλον τὸν κόσμον. Κι ὅταν γινόταν
αὐτό—

ΧΕΛΜΕΡ : Λοιπὸν τί— ; "Όταν παράδινα τὴ γυναί-
κά μου στὴ ντροπὴ καὶ στὴν περιφρόνηση—

ΝΟΡΑ : "Όταν γινόταν αὐτό, εἶχα τὴν ἀσάλευτη
πέποίθηση—πὼς θάβγαίνες μπροστὰ καὶ παίρνοντάς
το πάνω σου πὼς θάλεγες : "Εγὼ εἶμαι ὁ ἔνοχος.

ΧΕΛΜΕΡ : Νόρα—!

ΝΟΡΑ : Θαρρεῖς πὼς θά δεχόμουν ποτέ ἀπὸ σένα
μιὰ τέτια θυσία ; Φυσικὰ ὄχι. Μὰ τί πέραση θάχε ἢ